

Slutrapport for kampagnen om korrekt aflivning af grise og kvæg

INDLEDNING

Fødevarestyrelsen har i perioden 1. oktober – 31. december 2023 gennemført kampagnen *korrekt aflivning af grise og kvæg*. Korrekt måde at aflive grise og kvæg kan være tilkaldelse af dyrlæge eller slagter, som afliver dyret, skydning med skarp ammunition (kræver jagttegn), eller at dyret først bedøves med bolt pistol, og derefter aflives ved afblødning eller rygmarvsstødning (ikke tilladt for kvæg).

Tidligere kampagner viste i 2008-2009, at 42,6 pct. af besætningerne ikke foretog afblødning eller rygmarvsstødning (grise) efter bedøvelse med bolt pistol mod 9,4 pct. af besætningerne ved kontrollen i 2010.

Kontrollens fokus på området i årene 2008-2010 viste således, at der var et behov for at regelefterlevelsen blev forbedret.

Kampagnen blev udført i overensstemmelse med gældende lovgivning

DIKO-lovgivningsområde: Dyrevelfærd besætning	
Rådets forordning om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet 1099/2009 af 24/09/2009	L_2009303DA.01000101.xml (europa.eu)
Dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg 1743 af 30/11/2020	https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1743
Dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af grise 1742 af 30/11/2020	https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1742
Dyrevelfærdsloven 1597 af 08/07/2020	https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1597
DIKO-lovgivningsområde: Drift og indretning	
Bekendtgørelse om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr 558 af 01/06/2011	https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2011/558

Formålet med kampagnen var således at undersøge, om aflivning af dyr i danske besætninger foregår korrekt, og at dyrene efterfølgende opbevares korrekt indtil bortskaffelse. Dette blev gjort ud fra følgende fokuspunkter:

- Kontrollere om besætningen har procedurer, der sikrer korrekt aflivning af grise og kvæg.

- Kontrollere om den besætningsansvarlige har adgang til relevant og funktionsdygtigt aflivningsudstyr, såfremt den besætningsansvarlige ikke tilkalder dyrlæge, slagter mv. for at udføre aflivning.
- Kontrollere om personer, der udfører aflivning, er instrueret dertil.
- Kontrollere om aflivede dyr opbevares på en opbevaringsfacilitet, der sikrer dem mod ådselædende dyr, og under sådanne forhold, at opbevaringen ikke udgør risiko for spredning af smitstoffer.

KONKLUSION

Kontrolkampagnen omfattede kontrol af 201 grisebesætninger og 100 kvægbesætninger.

Procedurer der sikrer korrekt aflivning af grise og kvæg

Der blev konstateret overtrædelser og givet indskærpelser i to (1 pct.) grisebesætninger, hvor der ikke blev anvendt korrekt bedøvelses- og/eller aflivningsmetode. Der blev ikke givet indskærpelser i de kontrollerede kvægbesætninger.

Dette er en væsentlig forbedring af regelefterlevelsen siden kontrollerne i 2008-2010.

Udstyr til aflivning af produktionsdyr

Der blev konstateret overtrædelser og givet indskærpelser i 40 (20 pct.) af de kontrollerede grisebesætninger og i syv (7 pct.) af de kontrollerede kvægbesætninger. Den gennemgående problemstilling ved kontrollerne var, at boltpistolen ikke var vedligeholdt efter producentens anvisninger, hvorfor bolten enten passivt falder ud af kammeret, eller ikke trækker sig tilbage efter aktivering. Dette kunne give en indikation af manglende viden om, hvad kravene er til vedligeholdelse af aflivningsudstyr i henhold til aflivningsforordningen. Det understreger vigtigheden af, at udstyr til bedøvelse og aflivning til stadighed bliver kontrolleret.

Opbevaring af døde produktionsdyr

Der var god regelefterlevelse ved opbevaring af døde dyr, herunder indretning af opbevaringsfaciliteten. Der blev konstateret overtrædelser og givet indskærpelser i tre (1,5 pct.) grisebesætninger og tre (3 pct.) kvægbesætninger. Dette tal skal dog holdes op imod det faktum, at der ved 2/3 af de udførte kontrollerne ikke blev observeret døde dyr på opbevaringsfaciliteten.

Spørgeskemaundersøgelse

Aflivningsprocedure

De ansvarlige for de kontrollerede besætninger blev spurgt om, hvilken metode de anvendte til bedøvelse og aflivning. I alle grisebesætninger blev der svaret, at de bedøver med bolt pistol og afliver med afblødning af grise over 5 kg. I kvægbesætninger var det 80 pct. af de adspurgte, der havde udstyr til aflivning enten i form af bolt pistol og kniv eller skydevåben med tilstrækkelig kaliber. De resterende kvægbesætninger tilkaldte anden kompetent person til aflivning.

Instruktion af personale

Der blev ved kontrollen spurgt ind til, hvordan den ansvarlige for aflivning i besætningen sikrer sig, at personalet er tilstrækkeligt instrueret hertil. Da der ikke er uddannelseskrav, blev dette undersøgt ved hjælp af spørgsmål, og der er derfor ikke sanktioneret på området.

Sammenligning med tidligere kontrolkampagne

Ved kontrollerne i 2008-2009 blev der fundet dyr, der ikke var afblødt efter bedøvelse med bolt pistol i 42,6 pct. af de kontrollerede besætninger, mens det tal faldt til 9,4 pct. ved kontroller i 2010.

I forbindelse med denne kampagne blev der ikke fundet døde grise eller kvæg med tegn på manglende afblødning eller rygmarvsstødning, men der blev givet sanktioner i to grisebesætninger for ikke at udføre korrekt aflivningsprocedure.

RESULTATER

Kampagnen blev gennemført med kontroller i grise- og kvægbesætninger. Der blev udført henholdsvis 201 og 100 kontroller af de tre veterinærenheder i Danmark.

Den overordnede regelefterlevelse for alle kontroller var 82,3 pct. På nedenstående tabel vises den overordnede regelefterlevelse fordelt på dyreart og besætningstype:

Dyreart kontrolleret	Antal kontroller	Antal kontroller med sanktioner	Regelefterlevelse
Kvæg	100	9	91,0%

Kødkvæg	3	0	100,0%
Malkekvæg	52	5	90,4%
Slagtekvæg	45	4	91,1%

Dyreart kontrolleret	Antal kontroller	Antal kontroller med sanktioner	Regelefterlevelse
Svin	201	44	78,1%

Integreret besætning med søer, smågrise og slagtegrise	6	0	100,0%
Sobesætning med smågrise op til 7 kg	38	7	81,6%
Sobesætning med smågrise op til 30 kg	20	5	75,0%
Besætning med smågrise	54	12	77,8%
Besætning med både smågrise og slagtegrise	10	5	50,0%
Besætning med slagtegrise	65	15	76,9%
Andet	8	0	100,0%

Procedurer der sikrer korrekt aflivning af grise og kvæg

Her blev givet indskærpelser i to besætninger for ikke at anvende korrekt bedøvelses- og/eller aflivningsmetode i grisebesætning med smågrise, svarende til 1 pct. af de kontrollerede grisebesætninger. Dette er en væsentlig forbedring af regelefterlevelsen siden kontrollerne i 2008-2010.

Udstyr til aflivning af produktionsdyr

Der blev givet 40 indskærpelser i grisebesætninger og syv indskærpelser i kvægbesætninger i forbindelse med kontrol af udstyr til aflivning af dyr. Indskærpelserne dækker over manglende aflivningsudstyr i grisebesætninger med karantæne regler og udstyr, der ikke lever op til producentens anvisninger, relateret til, at palen/bolten i bolt pistolen enten ikke trækkes tilbage efter manipulation eller falder passivt ud.

Opbevaring af døde produktionsdyr

Der blev givet tre indskærpelser i grisebesætninger og tre indskærpelser i kvægbesætninger, det giver en samlet sanktioneringsprocent på 2 pct. af alle gennemførte kontroller. Det var kun muligt at besigtige døde dyr på opbevaringsfaciliteten på ca. 1/3 af kontrollerne.

Spørgeskemaundersøgelse

Alle kontrollerede besætningsejere eller repræsentanter for besætningerne i kampagnen blev spurgt om forhold relateret til aflivningsprocedure og aflivningsudstyr, og i de besætninger, der fik sanktioner relateret til for eksempel aflivningsudstyr, blev det angivet, hvori problemstillingen lå.

Der blev desuden undersøgt, i hvor høj grad besætningerne selv afliver eller tilkalder dyrlæge/jæger/slagter. Alle de adspurgte i grisebesætninger har udstyr til selv at aflive grise. Grisene over 5 kg bliver bedøvet med bolt pistol og herefter aflivet ved afblødning. Grise under 5 kg bliver aflivet med slag til hovedet.

I kvægbesætninger var det 80 pct. af de adspurgte, der havde udstyr til selv at aflive kreaturer. Dette omfatter blot pistol til bedøvelse og kniv til afblødning eller skydevåben med tilstrækkelig kaliber.

METODE

Kampagnen blev gennemført som uanmeldte kontrolbesøg i perioden 1. oktober – 31. december 2023. Der blev i alt gennemført 301 kontroller, fordelt med 201 kontroller i grisebesætninger og 100 kontroller i kvægbesætninger.

Forud for kampagnen blev erhvervet informeret skriftligt om formålet med kampagnen.

Ved hver kontrol blev der i det digitale kontrolsystem, DIKO, udfyldt et tjekskema, der indeholdte lovgivningsområder og supplerende spørgsmål i form af et spørgeskema.

Kontrollen blev udført dels med en gennemgang af aflivningsprocedure, aflivningsudstyr og en inspektion af opbevaringsfaciliteten tilknyttet besætningen.

Kontrollerne blev udpeget på baggrund af kriterier udarbejdet af projektgruppen. Det blev besluttet, at besætningerne skulle have en vis størrelse for at øge chancen for at kunne kontrollere besætninger, der aflivede dyrene selv. Derfor blev følgende retningslinjer angivet for udpegning af besætningerne:

Grisebesætninger:

- Integrerede besætninger
- Sobesætninger med over 200 dyr
- Smågrisebesætninger med over 1000 dyr
- Slagtegrisebesætninger med over 1000 dyr

Kvægbesætninger

- Malkekvæg med over 100 dyr
- Slagtekalve med over 100 dyr